

Keslová, Tereza

Kostas Karyotakis

In: Keslová, Tereza. *Řecká poezie 20. let 20. století*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013, pp. 100-139

ISBN 978-80-210-6435-5; ISBN 978-80-210-6438-6 (online : Mobipocket)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/128703>

Access Date: 04. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Kostas Karyotakis

Životopis⁷⁸

- 1896–1928, * v Tripolis, byl synem stavebního inženýra Jorgose Karyotkise a Ekaterini Skajanni, byl prostřední dítě, měl ještě sestru a bratra
- kvůli otcovo zaměstnání se rodina často stěhovala a Kostas navštěvoval několik základních škol, gymnázium dokončil roku 1913 v Chanii, kde se také zamiloval do Anny Skorduli, vztah vydržel až do roku 1922
- v září 1913 se zapsal na Právnickou fakultu Kapodistriasovy univerzity, studia dokončil roku 1917, následujícího roku byl v průběhu návštěvy rodiny v Soluni zatčen jako dezertér a byl nucen nahlásit se ke splnění vojenské služby, nedlouho poté se zapsal na Filozofickou fakultu a dostal odklad
- roku 1919 se pokoušel rozjet svou vlastní právní kancelář, ale bez úspěchu, ten samý rok byl opět povolán do armády, v říjnu byl vyslán do prefektury Soluň jako ministerský úředník, kde zůstal až do února následujícího roku, kdy byl zbaven vojenských povinností pro neschopnost a přemístěn do Arty, dále do prefektur Kyklady a Attikiovotia, zde se roku 1922 seznámil s Marií Polyduri, jejich vztah byl velmi krátký
- roku 1923 byl ze svého místa propuštěn a převelen na centrální úřad Ministerstva sociálních věcí, na konci roku 1926 byl opět přeložen (na oddělení charitativních záležitostí) a od té doby se datují cílené zásahy jeho nadřízených namířené proti němu, a to z důvodu Karyotakisovy intenzivní angažovanosti v odborech
- Karyotakisovi se byrokracie přičila a neustálé přesuny jen znásobovaly jeho deprese
- v červnu 1928 byl převelen do Prevezy, kde téhož měsíce spáchal sebevraždu zastřelením

⁷⁸ Βιογραφικό σημείωμα. Κώστας Καρυωτάκης. [online] [cit. 22. ledna 2013]. Dostupné z: <<http://www.ekebi.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=461&t=218>>.

Dílo

- oficiálně se počátek jeho zájmu o poezii datuje do roku 1912, kdy začal vydávat své první básně v novinách a časopisech jako např. Parnassos, Ellas; ve zveřejňování básní pokračoval i na univerzitě, kde se mu roku 1916 podařilo uskutečnit přednášku o básníkovi José-Maria de Herendiovi (kubánský básník francouzského původu)
- na začátku roku 1919 vydal svou první básnickou sbírku *Ο πάθος του ανθρώπου και των πραγμάτων* (kritiky přijata vlažně) a založil s jedním svým přítelem satirický časopis Gamba, jenž zaznamenal značný úspěch, ale cenzura zakázala jeho vydávání po pouhých 6 číslech
- roku 1920 získal druhou cenu v básnické soutěži ve Philadelphii za svou nevydanou sbírku *Τραγούδια της πατρίδας* (některé básně z této sbírky byly zařazeny do jeho druhé publikované sbírky *Νηπενθή*), cenu za něj převzal jeho přítel Charilaos Sakellariadis, Karyotakis se tehdy léčil ve vojenské nemocnici v Athénách
- roku 1921 vydal svou druhou básnickou sbírku *Νηπενθή*, napsal také spolu se Sakellariadisem divadelní revue nazvanou *Pel-Mel*
- jeho poslední sbírka básní *Ελεγία και Σάτιρες* byla publikována roku 1927
- zabýval se též překlady a prozaickými díly, zejména v závěru svého života
- po vydání poslední sbírky se ocitl na uměleckém rozhraní – chtěl věnovat více pozornosti prozaickým dílům
- své poslední tři básně napsal v období od dubna do června 1928, zveřejněny byly až po jeho smrti – *Αισιοδοξία, Όταν κατεβούμε τη σκάλα..., Πρέβεζα*
- je považován za nejvýznamnějšího představitele básnické generace 20. let, svou básnickou činnost započal pod vlivem symbolismu, zejména pak autorů jako Heinrich Heine, Jules Laforgue, Miltiadis Malakasis, atd., postupně se oprostuje od symbolismu a romantismu a směřuje k realismu a satíře⁷⁹
- stejně jako ostatní básníci této generace prožil svůj život v období plném nepokojů, válek a zmaru, současně ale nejen doba měla vliv na jeho celkové duševní rozpoložení – vnitřní sklon k pesimismu, deprese, ubíjející práce státního úředníka
- základním charakteristickým rysem jeho povahy i díla je pesimismus, ten formuje atmosféru celé jeho tvorby – tragická životní filozofie, beznadějný, až odmítavý postoj vůči životu, nihilismus

⁷⁹ Βιογραφικό σημείωμα. Κώστας Καρυωτάκης. [online] [cit. 22. ledna 2013]. Dostupné z: <<http://www.ekebi.gr/frontoffice/portal.asp?page=NODE&cnode=461&t=218>>.

- ostatní autoři byli schopni hledat únik z přítomnosti, Karyotakis nikoli
- věřil, že jedinou podstatou života je bolest a smrt
- trpký humor, jenž se objevuje v jeho prvních dvou sbírkách, přerostl až do sarkasmu třetí sbírky

Ο πόνος του ανθρώπου και τον πραγμάτων (1919)

- je rozdělena na dvě části – *Ο πόνος του ανθρώπου* (6 básní) a *Ο πόνος των πραγμάτων* (4 básně), každá báseň je uvozena krátkým mottem
- melancholické, nostalgické básně s tematikou bolesti, přítomnost smrti
- forma tradiční – strofy převážně o 4 verších, metrem jamb⁸⁰
- pomocí titulu sbírky se básník snaží vyjádřit všudypřítomnou bolest, a to způsobem vymezujícím, staví se do role pozorovatele, jenž prostřednictvím básní zprostředkovává bolest lidí a předmětů, ke konci sbírky dochází k poznání, že je bolest nedílnou součástí i jeho života⁸¹

80 Kolektiv autorů, 2008, s. v. πόνος του ανθρώπου και των πραγμάτων, Ο.

81 Filokypriu, E.: Παλαμάς, Καρυωτάκης, Σεφέρης, Ελύτης. Η διαρκής ανεπάρκεια της ποίησης. Athina: Ekdosis Mesoijos, 2006, s. 93, 104.

ΘΑΝΑΤΟΙ

*Είναι άνθρωποι πού τήν κακήν ώρα
τήν ἔχουν μέσα τους.*

Χεράκια πού κρατώντας τά τριαντάφυλλα
κι ἀπ' τή χαρά ζεστά τῶν φιλημάτων,
χεράκια πού κρατώντας τά τριαντάφυλλα
χτυπήσατε τίς πόρτες τῶν θανάτων·

ματάκια μου πού κάτι τό ἐδιψάσατε
καί διψασμένα ἐμείνατε τα ποτήρια,
ματάκια μου πού κάτι τό ἐδιψάσατε
κ' ἐμείνατε κλεισμένα παραθύρια·

ὦ, πού 'χατε πολλά νά εἰπεῖτε, στόματα,
κι ὁ λόγος σᾶς ἐδιάλεξε γιά τάφο,
ὦ, πού 'χατε πολλά νά εἰπεῖτε, στόματα,
καί τόν καημό δέν εἶπατε πού γράφω·

μάτια, χεράκια, στόματα, ἱστορήστε μου
τόν πόνο κάποιας ὥρας, κάποιου τόπου,
μάτια, χεράκια, στόματα, ἱστορήστε μου
τόν Πόνο τῶν Πραμάτων καί τοῦ Ἄνθρώπου.

ΧΑΜΟΓΕΛΟ

*Χωρίς νά τό μάθει ποτέ, έδάκρυσε,
ΐσως γιατί έ π ρ ε π ε νά δακρύσει,
ΐσως γιατί οί συφορές έ ρ χ ο ν τ α ι.*

Απόψε εΐναι σάν όνειρο τό δέιλι·
άπόψε ή λαγκαδιά στά μάγια μένει.
Δέ βρέχει πιά. Κ' ή κόρη άποσταμένη
στό μουσκεμένο ξάπλωσε τριφύλλι.

Σά δυό κεράσια χώρισαν τά χείλη·
κ' έτσι βαθιά, γιομάτα ώς άνασαινει,
στό στήθος της άνεβοκατεβαίνει
τό πλέον άδρό τριαντάφυλλο τ' Άπρίλη.

Ξεφεύγουνε άπ' τό σύννεφον άχτίδες
καί κρύβονται στά μάτια της· τή βρέχει
μιά λεμονιά μέ δυό δροσοσταλίδες

πού στάθηκαν στό μάγουλο διαμάντια
καί πού θαρρείς τό δάκρυ της πώς τρέχει
καθώς χαμογελάει στόν ήλιο άγνάντια.

ΝΟΣΤΑΛΓΙΑ

*Μέσ' από τό βάθος τῶν καλῶν καιρῶν
οἱ ἀγάπες μας πικρά μᾶς χαιρετᾶνε.*

Δέν ἀγαπᾶς καί δέ θυμᾶσαι, λές,
Κι ἄν φούσκωσαν τά στήθη κι ἄν δακρύξεις
πού δέ μπορεῖς νά κλάψεις ὅπως πρῶτα,
δέν ἀγαπᾶς καί δέ θυμᾶσαι, ἄς κλαῖς.

Ξάφνου θά ἰδεῖς δυό μάτια γαλανά
—πόσος καιρός!— τά χάιδεψες μιά νύχτα·
καί σά ν' ἀκοῦς ἐντός σου νά σαλεύει
μιά συφορά παλιά καί νά ξυπνᾶ.

Θά στήσουνε μακάβριο τό χορό
οἱ θύμησες στά περασμένα γύρω·
καί θ' ἀνθίσει στό βλέφαρο σάν τότε
καί θά πέσει τό δάκρυ σου πικρό.

Τά μάτια πού κρεμοῦν —ἥλιοι χλωμοί—
τό φῶς στό χιόνι τῆς καρδιάς καί λιώνει,
οἱ ἀγάπες πού σαλεύουν πεθαμένες,
οἱ πρῶτοι ξανά πού ἄναψαν καημοί...

ΑΓΑΠΗ

Κ' ἤμουν στό σκοτάδι. Κ' ἤμουν τό σκοτάδι.

Καί μέ εἶδε μιά ἀχτίδα.

Δροσούλα τό ἰλαρό τό πρόσωπό της
κ' ἐγώ ἤμουν τό κατάξερο ἀσφοδίλι.
Πῶς μ' ἔσεισε τό ζύπνημα μιᾶς νιότης,
πῶς ἐγελάσαν τά πικρά μου χεῖλη!

Σάμπως τά μάτια της νά μοῦ εἶπαν ὅτι
δέν εἶμαι πλέον ὁ ναυαγός κι ὁ μόνος,
κ' ἐλύγισα σάν ἀπό τρυφερότη,
ἐγώ πού μ' εἶχε πέτρα κάνει ὁ πόνος.

ΑΝΟΙΞΗ

Ἔτσι τούς βλέπω ἐγώ τούς κήπους

Στόν κήπο ἀπόψε μοῦ μιλεῖ μιά νέα μελαγχολία.
Βυθίζει κάποια μυγδαλιά τό ἀνθοχαμόγελό της
στοῦ βάλτου θολό νερό. Καί ἡ θήμηση τῆς νιότης
παλεύει τόσο θλιβερά τήν ἄρρωστη ἀκακία...

Ἐξύπνησε μία κρύα πνοή μέσ στή σπασμένη σέρα,
ὅπου τά ρόδα εἶναι νεκρά καί κάσα ἡ κάθε γάστρα.
Τό κυπαρίσσι, ἀτέλειωτο σά βάσανο, πρὸς τ' ἄστρα
σηκώνει τή μαυρίλα του διψώντας τόν ἀέρα.

Καί πᾶνε, πένθιμη πομπή λές, τῆς δεντροστοιχίας
οἱ πιπεριές καί σέρνονται τά πράσινα μαλλιά τους.
Οἱ δυό λατάνιες ὕψωσαν μέσ στήν ἀπελπισιά τους
τά χέρια. Κ' εἶναι ὁ κήπος μας κήπος μελαγχολίας.

ΘΑΛΑΣΣΑ

Όμως τὰ στήθια πού τὰ ταραΐζει κάποιο
θανάσιμο πάθος δέ θά γαληνέψουν.

Τά σύννεφα γιγάντικα φαντάζουν κι άσημένια
στό μολυβένιον ούρανό
σάν τὰ χτυπᾶ τοῦ ἡλιου τό φῶς· σάν τὰ χτυπᾶ ὁ άγέρας
φεύγουνε πίσω άπ' τό βουνό.

Κ' εἶναι θερίο ἡ θάλασσα. Τό παρδαλό της χρώμα
δίνει της —μπλάβο ἐκεἱ μακριά,
πιό δῶθε άνοιχτοπράσινο κι άκόμα δῶθε γκριζο—
κάποια παράξενη θωριά.

Τά κύματα τὰ πράσινα, τὰ γκριζα καί τὰ μπλάβα,
πέρα, άπ' τοῦ πέλαου τὰ φαρδιά,
τά φέρνει ρήγας ὁ βοριάς, μπατσιζουने τὰ βράχια,
μπατσιζουने τήν άμμουδιά.

Τίς βάρκες, τίς ψαρόβαρκες ὁ φόβος κυβερνήτης
μές στό λιμάνι κρατεῖ·
μά ἡ σκέψη μου ὄλο σέρνεται στά γαλανά τὰ πλάτια
μ' ἕνα χρυσόνειρο δετή.

Σά γλάρος μαυροπτέρουγος πετᾶ ἡ ψυχή μου, σμίγει
μέ τήν ψυχούλα τοῦ νεροῦ
καί τήνε πάει ὁ ἄνεμος καί τήνε πάει τό κύμα
κ' εἶναι παιχνίδι τοῦ καιροῦ.

Κ' ἐνῶ πονῶ τόν πόνο σου καί πάω πρὸς τό βυθό σου
καί χάνομαι μέ τόν ἄφρο,
ῥστερα, στό γαλήνεμα, τήν ἡλιακή χαρά σου,
θάλασσα, δέ θάν τή χαρῶ.

- kritiky byla sbírka přijata poměrně vlažně, většina z nich uznává Karyotakisovo nadání, jež představuje příslib do budoucnosti, ale vytýká mu používání konzervativní formy⁸²

82 Savvidis, J. P.: „Ο Καρωτάκης και οι κριτικοί του (1919–1928)“. *Nea Estia*, t. 1065, 1971, s. 1568–1590.

Νηπενθή (1921)⁸³

- byla vydána roku 1921, zřejmě na Karyotakisovy vlastní náklady, její úvod *Σαν πρόλογος* je prozaickým překladem Baudelairovy básně *La voix*, sbírka je rozdělena do čtyř podkapitol – *Πληγωμένοι θεοί* (7 básní), *Η σκιά των ορών* (18 básní), *Νοσταλγικά* (12 básní) a *Μεταφράσεις* (6 básních různých autorů – H. Heine, F. Mistral, G. Rodenbach, atd.)
- součástí této sbírky jsou i básně z Karyotakisova nevydaného díla *Τα τραγούδια της πατρίδας*, jež získalo druhou cenu v básnické soutěži ve Philadelphii roku 1920
- *νηπενθή* je slovo homérského původu, znamená prostředek k zahnání smutku, lítosti; Charles Baudelaire ve svém prozaickém díle *Poživač opia* ze sbírky *Umělé ráje* z roku 1860 (tři soubory – *Báseň o hašiši*, *Poživač opia* a *O vínu a hašiši*) označuje výrazem *pharmakon nepenthes* opium, s tím samým významem se objevuje i v básni *Le Léthé* (poslední strofa):

„...Α vysaji, bych zášť svou utopil,
i nepenthes i bolehlavu doušek
zde ze hrůtek tvých nader bez všech roušek,
jichž žalář však, žel, bez srdce vždy byl.“⁸⁴

- název sbírky má ironický význam – básně již Karyotakisovi přinášejí pouze krátkodobou úlevu
- nálada podobná jako v první sbírce, vyjadřovací prostředky vyspělejší

⁸³ Kolektiv autorů, 2008, s. v. Νηπενθή.

⁸⁴ Baudelaire, Ch.: *Květy zla*. Přeložil Vladimír Holan. Praha: Mladá fronta, 2003, s. 79.

ΟΙ ΣΤΙΧΟΙ ΜΟΥ

Δικά μου οί Στίχοι, ἀπ' τό αἷμα μου, παιδιά.
Μιλοῦνε, μά τά λόγια σάν κομμάτια
τά δίνω ἀπό τήν ἴδια μου καρδιά,
σά δάκρυα τούς τά δίνω ἀπό τά μάτια.

Πηγαίνουν μέ χαμόγελο πικρό,
ἀφοῦ τή ζωήν ἀνιστορίζω τόσο.
Ἡλιο καί μέρα καί ἥλιο τούς φορῶ,
ζώνη νάν τά ἔχουν ὅταν θά νυχτώσω.

Τόν οὐρανόν ὀρίζουνε, τή γῆ.
Ὅμως ρωτιοῦνται ἀκόμα σάν τί λείπει
καί πλήττουνε καί λιώνουν πάντα οἱ γιοί
μητέρα πού γνωρίσανε τή Λύπη.

Τό γέλιο τοῦ ἀπαλότερου σκοποῦ,
τό πάθος μάταια χύνω τοῦ φλαούτου·
εἶμαι γι' αὐτούς ἀνίδεος ρήγας πού
ἔχασε τήν ἀγάπη τοῦ λαοῦ του.

Καί ρεύουνε καί σβήγουν καί ποτέ
δέν παύουνε σιγά σιγά νά κλαῖνε.
Ἄλλοῦ κοιτώντας διάβαινε, Θνητέ·
Λήθη, τό πλοῖο σου φέρε μου νά πλένε.

ΕΥΤΕΝΕΙΑ

Κάνε τόν πόνο σου ἄρπα.
Καί γίνε σάν ἀηδόνη,
καί γίνε σά λουλούδι.
Πικροί ὅταν ἔλθουν χρόνοι,
κάνε τόν πόνο σου ἄρπα
καί 'πέ τονε τραγούδι.

Μή δέσεις τήν πληγή σου
παρά μέ ροδοκλώνια.
Λάγνα σοῦ δίνω μύρα
—γιά μπάλαμο— καί ἀφιόνια.
Μή δέσεις τήν πληγή σου,
καί τό αἷμα σου, πορφύρα.

Λέγε στούς θεούς «νά σβήσω!»
μά κράτα τό ποτήρι.
Κλότσα τίς μέρες σου ὄντας
θά σοῦ 'ναι πανηγύρι.
Λέγε στούς θεούς «νά σβήσω!»
μά λέγε το γελώντας.

Κάνε τόν πόνο σου ἄρπα.
Καί δρόσισε τά χεῖλη
στά χεῖλη τῆς πληγῆς σου.
Ἕνα πρωί, ἕνα δεῖλι,
κάνε τόν πόνο σου ἄρπα
καί γέλασε καί σβήσου.

ΔΟΝ ΚΙΧΩΤΕΣ

Οί Δόν Κιχώτες πᾶνε ὀμπρός καί βλέπουνε ὡς τήν ἄκρη
 τοῦ κονταριοῦ πού ἐκρέμασαν σημαία τους τήν Ἰδέα.
 Κοντόφθαλμοι ὄραματιστές, ἕνα δέν ἔχουν δάκρυ
 γιά νά δεχτοῦν ἀνθρώπινα κάθε βρισιά χυδαία.

Σκοντάφτουνε στή Λογική καί στά ραβδιά τῶν ἄλλων,
 ἀστεία δαρμένοι σέρνονται καταμεσῆς τοῦ δρόμου,
 ὁ Σάντσοσ λέει «δέ σ' τό 'λεγα;», μά ἐκεῖνο τῶν μεγάλων
 σχεδίων ἀντάξιοι μένουνε καί: «Σάντσο, τ' ἄλογό μου!»

Ἔτσι ἂν τό θέλει ὁ Θερβαντές, ἐγώ τούς εἶδα, μέσα
 στήν μιάν ἀνάλητη Ζωή, τοῦ Ὀνείρου τούς ἰππότες
 ἄναντρα νά πεζέψουνε καί, μέ πικρήν ἀνέσα,
 μέ μάτια ὀγρά, τίς χίμαιρες ν' ἀπαρνηθοῦν τίς πρῶτες.

Τούς εἶδα πίσω νά ῥθουνε —παράφρονες, ὠραῖοι
 ρηγάδες πού ἐπολέμησαν γι' ἀνύπαρχτο βασιλαιο—
 καί σάν πορφύρα νιώθοντας χλευαστικιά πῶς ρέει,
 τήν ἀνοιχτή νά δείξουνε μάταιη πληγή στόν ἥλιο!

ΜΠΑΛΑΝΤΑ

ΣΤΟΥΣ ΑΔΟΞΟΥΣ ΠΟΙΗΤΕΣ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ

Από θεούς καί ανθρώπους μισημένοι,
σάν ἄρχοντες πού ἐξέπεσαν πικροί,
μαραίνονται οἱ Βερλαίν· τούς ἀπομένει
πλοῦτος ἢ ρίμα πλούσια καί ἀργυρή.
Οἱ Οὐγκό μέ «Τιμωρίες» τήν τρομερή
τῶν Ὀλυμπίων ἐκδίκηση μεθοῦνε.
Μά ἐγώ θά γράψω μιὰ λυπητερή
μπαλάντα στους ποιητές ἄδοξοι πού 'ναι.

Ἄν ἔζησαν οἱ Πόε δυστυχημένοι,
καί ἄν οἱ Μπωντλαίρ ἐζήσανε νεκροί,
ἢ Ἀθανασία τούς εἶναι χαρισμένη.
Κανένας ὅμως δέν ἀνιστορεῖ
καί τό ἔρεβος ἐσκέπασε βαρῦ
τούς στιχουργούς πού ἀνάξια στιχουργοῦνε.
Μά ἐγώ σάν προσφορά κάνω ἱερή
μπαλάντα στους ποιητές ἄδοξοι πού 'ναι.

Τοῦ κόσμου ἢ καταφρόνια τούς βαραίνει
κι αὐτοί περνοῦνε ἀλύγιστοι καί ὠχροί,
στήν τραγικήν ἀπάτη τους δομένοι
πώς κάπου πέρα ἢ Δόξα καρτερεῖ,
παρθένα βαθυστόχαστα ἰλαρή.
Μά ξέροντας πώς ὅλοι τούς ξεχνοῦνε,
νοσταλγικά ἐγώ κλαίω τή θλιβερή
μπαλάντα στους ποιητές ἄδοξοι πού 'ναι.

Καί κάποτε οἱ μελλούμενοι καιροί:
«Ποιός ἄδοξος ποιητής» θέλω νά ποῦνε
«τήν ἔγραψε μιάν ἔτσι πενιχρή
μπαλάντα στους ποιητές ἄδοξοι πού 'ναι;»

ΠΕΘΑΙΝΟΝΤΑΣ

Μάταιη ψυχή, στην άτονίαν έσπέρας έαρινής,
 ενῶ θά κλείνεις τά χρυσά φτερά σου πληγωμένη,
 τήν ὥρα ᾗ πού σά λύτρωση κάτι θά καρτερεῖς,
 φτωχή καρδιά, θανάσιμα μά αἰώνια λυπημένη·

ὅταν, φτασμένη ἀπάνω στόν ὀρίζοντα, θά ιδεῖς
 μίση νά φεύγουν οἱ ἔρωτες, χολή τά πάθη σου ὅλα,
 ὅταν ἀνέβει ἀπό τά ἐξαίσια τ' ἄνθη τῆς ζωῆς
 μύρον ἢ ἀπογοήτευση, ψυχή μου ὄνειροπόλα·

τήν ὥρα τήν ὑπέρτατη πού θέ νά θυμηθεῖς
 μ' ἕνα μόνο χαμόγελο τά φίλα καί τά ἐνάντια —
 μάταιη ψυχή, στό πέλαγο, στό ἀγέρι τί θά πεῖς;
 ὦ, τί θά πεῖς, στενή καρδιά, στή χλωμή δύση ἀγνάντια;

ΜΟΝΟ

Αχ, ὅλα ἔπρεπε νά ῥθουν καθώς ἦρθαν!
 Οἱ ἐλπίδες καί τά ρόδα νά μαδήσουν.
 Βαρκοῦλες νά μοῦ φύγουνε τά χρόνια,
 νά φύγουνε, νά σβήσουν.

Ἔτσι, ὅπως ἐχωρίζαμε τά βράδια,
 γιά πάντα να χαθοῦμε τόσοι φίλοι.
 Τόν τόπο ᾗ πού μεγάλωνα παιδάκι
 ν' ἀφήσω κάποιο δειλί.

Τά ὠραῖα κι ἀπλά κορίτσια - ὦ ἀγαποῦλες! —
 ἡ ζωή να μοῦ τά πάρει, χοροῦ γύρος.
 Ἀκόμη ὁ πόνος, ἄλλοτε πού εὐόδα,
 νά μέ βαραίνει στεῖρος.

Ἄλλα ἔπρεπε νά γίνουν. Μόνο ἡ νύχτα
 δέν ἔπρεπε γλυκιά ἔτσι τώρα νά ᾗ ναι,
 νά παίζουμε τ' ἀστέρια ἐκεῖ σά μάτια
 καί σά νά μοῦ γελᾶνε.

ΔΡΟΜΟΣ

Τώρα μακραίνουνε
πύργοι, παλάτια.
Κλαΐνε μου οί θύμησες,
κλαΐνε τά μάτια.

Τώρα θανάσιμη
νύχτα μέ ζώνει.
Μέσα μου όγκώνονται
οί άφραστοι πόνοι.

Μ' είδαν, προσπέρασαν
όσοι αγαπάω.
Μόνος απόμεινα
κ' έρημος πάω.

Πόσο τ' ανέβασμα
του άχαρου δρόμου!
Στρέφω κοιτάζοντας
πρός τ' όνειρό μου:

Μόλις καί φαίνονται
οί άσπρες εικόνες.
Τ' άνθη, χαμόγελα
μές στους χειμώνες.

Άεροσαλεύουνε
κρίνοι καί χέρια.
“Ηλιοι τά πρόσωπα,
μάτια τ' αστέρια.

Εΐναι καί ανάμεσα
σ' όλα ή Άγάπη:
Στό πρωτοφίλημα
κόρη πού έντράπη.

Κι ὄλο μακραίνουνε
πύργοι, παλάτια.
Κλαῖνε μου οἱ θύμησες,
κλαῖνε τά μάτια...

ΕΣΠΕΡΑ

Έτσι προχθές ήταν γλυκιά ή έσπερα...

Ή σκέψη μου νοσταλγικά ένυχτώθη
στόν κήπο, στή λιμνούλα καί στή σέρα
’πού έσβήσανε τριαντάφυλλα σάν πόθοι
κ’ επέθαινε στά τζάμια πάνω ή μέρα.

Έτσι προχθές ήταν γλυκιά ή έσπερα...

Ένας καημός πού άκόμα δέν έδόθη
γινόταν άστρο. Σύννεφο από πέρα
μεγάλωνε (ίδιο σάβανο πού κλώθει
μέ μοχθηρή σπουδή μοίρα μητέρα).

Έτσι προχθές ήταν γλυκιά ή έσπερα...

Όταν τό δέος μου άξήγητον άπλώθη,
τό στερνό ρόδο θά ’χανεν ή σέρα
καί ή λίμνη μέ νεκρόφυλλα θά έστρώθη.
Τ’ άστρα ζυγώνανε, καημοί, από πέρα.

Έτσι προχθές ήταν γλυκιά ή έσπερα.

ΚΙ ΑΝ ΕΣΒΗΣΕ ΣΑΝ ΊΣΚΙΟΣ...

Κι ἄν ἐσβησε σάν ἴσκιος τ' ὄνειρό μου,
κι ἄν ἔχασα γιά πάντα τή χαρά,
κι ἄν σέρνομαι στ' ἀκάθαρτα τοῦ δρόμου,
πουλάκι μέ σπασμένα τά φτερά·

κι ἄν ἔχει, πρὶν ἀνοίξει, τό λουλούδι
στόν κήπο τῆς καρδιάς μου μαραθεῖ,
τό λεύτερο πού ἐσκέφτηκα τραγούδι
κι ἄν ξέρω πῶς ποτέ δέ θά εἰπωθεῖ·

κι ἄν ἔθαψα τήν ἴδια τή ζωή μου
βαθιά μέσα στόν πόνο πού πονῶ —
καθάρια πῶς ταραάζεται ἡ ψυχή μου
σά βλέπω τό μέγαλον οὐρανό,

ἢ θάλασσα σάν ἔρχεται μεγάλη,
καί ὀγραίνοντας τήν ἄμμο τό πρωί,
μοῦ λέει γιά κάποιο γνώριμο ἀκρογιάλι,
μοῦ λέει γιά κάποια πού ἔζησα ζωή!

*Ελεγία και Σάτιρες (1927)*⁸⁵

- sbírka je uvozena Lucretiovým citátem, je považována za přechod mezi tradiční a modernější poezií
- obsahuje 71 básní napsaných v letech 1919–1927 a sestává z 5 částí – *Ελεγία* (*Πρώτη σειρά* 21 básní, *Δεύτερη σειρά* 13 básní, *Ηρωική τριλογία* 3 básně), *Σάτιρες* (16 básní), *Μεταφράσεις* (18 básní – P. Verlaine, H. Heine, F. Villon, J. Moréas, atd.)
- název sbírky napovídá rovnováhu, jíž bylo dosaženo mezi elegiemi a satirami
- poprvé se v Karyotakisově poezii objevuje reakce na soudobé společenské problémy
- ironie, jež se objevovala již dříve, zde dosahuje své vrcholné podoby
- stejně jako u druhé sbírky i zde titul odkazuje přímo k podstatě básní – Karyotakis vyjadřuje jasně, že charakter poezie je truchlivý a ironický, tedy dvojaký, stejně tak i básníkův život – spojení poezie a života
- forma – jazyková neortodoxnost, metrická i veršová pestrost, narušování harmonie básně pomocí přesahů – směřování k prozaickým útvarům, časté metafory, protiklady

85 Kolektiv autorů, 2008, s. v. *Ελεγία και Σάτιρες*.

....

Τί νέοι πού φτάσαμεν ἐδῶ, στό ἔρμο νησί, στό χεῖλος
τοῦ κόσμου, δῶθε ἀπ' τ' ὄνειρο καί κείθε ἀπό τή γῆ!
Ὅταν ἀπομακρύθηκεν ὁ τελευταῖος μας φίλος,
ἤρθαμε ἀγάλι σέρνοντας τήν αἰωνία πληγή.

Μέ μάτι βλέπουμε ἀδειανό, μέ βῆμα τσακισμένο
τόν ἴδιο δρόμο παίρνουμε καθένας μοναχός,
νιώθουμε τ' ἄρρωστο κορμί, πού ἐβάρυνε , σάν ξένο,
ὑπόκωφος ἀπό μακριά ἢ φωνή μας φτάνει ἀχός.

Ἡ ζωὴ διαβαίνει, πέρα στόν ὀρίζοντα σειρήνα,
μά θάνατο, καθημερινό καί χολή
μόνο, γιά μᾶς ἡ ζωὴ θα φέρει, ὅσο ἂν γελᾷ ἡ ἀχτίνα
τοῦ ἡλίου καί οἱ αὔρες πνέουνε. Κ' εἴμαστε νέοι, πολύ

νέοι, καί μᾶς ἄφησεν ἐδῶ, μιά νύχτα, σ' ἓνα βράχο,
τό πλοῖο πού τώρα χάνεται στοῦ ἀπείρου τήν καρδιά,
χάνεται και ρωτιόμαστε τί νά ἔχουμε, τί νά ἔχω,
πού σβήγουμε ὅλοι, φεύγουμ' ἔτσι νέοι, σχεδόν παιδιά!

ΟΙ ΑΓΑΠΕΣ

Θά 'ρθουν όλες μιά μέρα, καί γύρω μου
θά καθίσουν βαθιά λυπημένες.
Φοβισμένα σπουργίτια τά μάτια τους,
θά πετοῦνε στήν κάμαρα μέσα.
Ώχρά χέρια θά σβήνουν στό σύθαμπο
καί θανάσιμα χείλη θά τρέμουν.

«Άδελφέ» θά μοῦ ποῦν «δέντρα φεύγουνε
μές στή θύελλα, καί πιά δέ μπορούμε,
δέν ὀρίζουμε πιά τό ταξίδι μας.
Ένα θάνατο πάρε καί δώσε.
Έμεῖς, κοίτα, στά πόδια σου ἀφήνουμε,
συναγμένο ἀπό χρόνια, τό δάκρυ.

»Τά χρυσά ποῦ 'ναι τώρα φθινόπωρα,
ποῦ τά θεῖα καλοκαίρια στά δάση;
Ποῦ οἱ νυχτιές μέ τόν ἄπειρον, ἔναστρο
οὐρανό, τά τραγούδια στό κύμα;
Όταν πίσω καί πέρα μακραίνανε,
ποῦ νά ἐπήγαν χωριά, πολιτεῖες;

»Οἱ θεοί μᾶς ἐγέλασαν, οἱ ἄνθρωποι,
κ' ἤρθαμε ὅλες ἀπόψε κοντά σου,
γιατί πιά τήν ἐλπίδα δέν ἄξιζε
τό σκληρό μας, ἀβέβαιο ταξίδι.
Σά φιλί, σάν ἐκεῖνα πού ἀλλάζαμε,
ένα θάνατο πάρε καί δώσε.»

Θά τελειώσουν. Ἐπάνω μου γέρνοντας
θ' ἀπομείνουν βουβές, μυροφόρες.
Όλοένα στήν ἡσυχία κάμαρα
θά βραδιάζει, καί μήτε θά βλέπω
τά μεγάλα σάν ἐκπληκτα μάτια τους
πού γεμίζανε φῶς τή ζωή μου...

ΚΡΙΤΙΚΗ

Δέν εἶναι πιά τραγούδι αὐτό, δέν εἶναι ἀχός
 ἀνθρώπινος. Ἀκούγεται νά φτάνει
 σάν τελευταία κραυγή, στά βάθη τῆς νυχτός,
 κάποιου πῶχει πεθάνει.

ΣΤΟ ΑΓΑΛΜΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΠΟΥ ΦΩΤΙΖΕΙ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Λευτεριά, Λευτεριά, σχίζει, δαγκάνει
 τούς οὐρανοὺς τό στέμμα σου. Τό φῶς σου,
 χωρίς νά καίει, τυφλώνει τό λαό σου.
 Πεταλοῦδες χρυσές οἱ Ἀμερικάνοι,
 λογαριάζουν πόσα δολάρια κάνει
 σήμερα τό ὑπερούσιο μέταλλό σου.

Λευτεριά, Λευτεριά, θά σ' ἀγοράσουν
 ἔμποροι καί κονσόρτσια κ' ἔβραῖοι.
 Εἶναι πολλά τοῦ αἰῶνος μας τά χρέη,
 πολλές οἱ ἀμαρτίες, πού θά διαβάσουν
 οἱ γενεές, ὅταν σέ παρομοιάσουν
 μέ τό ποτραῖτο τοῦ Dorian Gray.

Λευτεριά, Λευτεριά, σέ νοσταλγοῦνε,
 μακρινά δάση, ρημαγμένοι κῆποι,
 ὅσοι ἄνθρωποι προσδέχονται τή λύπη
 σάν ἔπαθλο τοῦ ἀγῶνος, καί μοχθοῦνε,
 καί τή ζωή τους ἐξακολουθοῦνε,
 νεκροί πού ἡ καθιέρωσις τούς λείπει.

ΕΙΣ ΑΝΔΡΕΑΝ ΚΑΛΒΟΝ

Ω μεγάλε Ζακύνθιε,
τῶν ὠδῶν σου τά μέτρα,
ύψηλά, σοβαρά,
τούς ἀγῶνες ἐκάλυπτον
ἐκτεταμένους.

Τῆς δουλείας τά βάρβαρα
σκοτάδια κατεξέσχισεν,
ὅταν ἐγράφη πύρινος,
ἢ ἀστραπή τῶν ὄπλων
(καί ἡ ἀρετή σου).

Ὡς ἥλιος, ἀναβάν
τόν Ὀλυμπον, ἐστάθη
πάνω εἰς γυμνά χωράφια,
εἰς ἀνθισμένα ἐρείπια,
γνώριμον κλέος.

Ἄλλά τό θεῖον ἔναυσμα
ἢ φωνή σου δέν εἶναι
τώρα πλέον. Μᾶς ἔρχεται
μακρινός καί παράταιρος
ἦχος τυμπάνου.

Ὀλόκληρος αἰών,
χείμαρρος, τήν Ἑλλάδα,
ταραγμένος, ἐσάρωσεν
ἀπό τά ἰδανικά σου,
τήν οἰκουμένην.

Κράτει λοιπόν, ᾧ γέροντα,
τήν ἐπιτύμβιον πλάκα.
Τό πεπαλαιωμένον σου
τραγούδι κράτει. Φύγε,
παραίτησόν μας.

Ἦ, ἂν προτιμᾶς, ἐξύμνησον,
 ἀντίς γεγυμνωμένων
 ξιφῶν, ὅσα μαστίγια
 πρὸς θρίαμβον ἐπισεύονται
 τῶν καφενείων.

Ἴππους δέν ἐπιβαίνουσι,
 ἀμή τήν ἐξουσίαν
 καί τοῦ λαοῦ τόν τράχηλον,
 ἰδοῦ, μάχονται οἱ ἥρωες
 μέσα εἰς τὰ ντάνσιγκ.

Τίς δάφνες τοῦ Σαγγάριου
 ἢ Ἐλευθερία φορέσασα,
 γοργά ἀπό μίαν χεῖρα
 σ' ἄλλην περνᾷ καί σύρεται,
 δούλη στρατῶνος.

Καθώς, ὅταν τήν εὐκόλον
 λείαν ἀποκομίσει,
 φεύγει, διστάζει, κ' ἔπειτα
 σέ μιά γραμμὴν ἐλίσσειται
 πλῆθος μυρμήγκων,

μεγάλα προπορεύονται
 ἔντομα, μέγα φέροντα
 βάρος, ἀκολουθοῦσι,
 μέ φορτίο ἐλαφρότερο,
 μικρότερα ἄλλα,

καί δέ βλέπουν στό πλάγι τους
 τό παιδάκι πού στέκει
 νά γελᾷ τόν ἀγῶνα των,
 καί δέ βλέπουν ὅτι ὑψωσε
 τώρα το πέλμα —

οὗτο τήν χώραν νέμεται
ἡ στρατιά τῆς ἥττης,
τοῦ λαοῦ τήν ἀπόφασιν,
ἄτεγκτον, φοβεράν,
περιφρονοῦσα.

Ἄλλά τί λέγω; Θρήνησε,
θρήνησε τήν πατρίδα,
νεκράν ὅπου σκυλεύουν
ἄλλοφρονοῦντα τέκνα της,
ὦ Ἄνδρέα Κάλβε.

Μικράν, μικράν, κατάπτυστον
ψυχὴν ἔχουν αἱ μᾶζαι,
ἰδιοτελῆ καρδίαν,
καί παρειάν ἀναίσθητον
εἰς τούς κολάφους.

ΟΛΟΙ ΜΑΖΙ

Όλοι μαζί κινούμε, συρφετός,
Γυρεύοντας όμοιοκαταληξία.
Μιά τόσο εύγενικιά φιλοδοξία
έγινε τής ζωής μας ό σκοπός.

Άλλάζουμε μέ ήχους καί συλλαβές
τά αίσθήματα στή χάρτινη καρδιά μας,
δημοσιεύουμε τά ποιήματά μας,
γιά νά τιτλοφορούμεθα ποιητές.

Άφήνουμε στό άγέρι τά μαλλιά
καί τή γραβάτα μας. Παίρνουμε πόζα.
Άνυπόφορη νομίζουμε πρόζα
τῶν καλών ανθρώπων τή συντροφιά.

Μόνο γιά μᾶς ύπάρχουν τοῦ Θεοῦ
τά πλάσματα καί, βέβαια, ὄλη ή φύσις.
Στή Γῆ γιά νά στέλνουμε ἀνταποκρίσεις,
ἀνεβήκαμε στ' ἄστρα τ' οὐρανοῦ.

Κι ἄν πειναλέοι γυρνᾶμε ὄλιμερίς,
κι ἄν ξενοχτοῦμε κάτου ἄπ' τά γεφύρια,
ἐπέσαμε θύματα ἐξιλαστήρια
τοῦ «περιβάλλοντος», τής «εποχῆς».

ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ

Οί υπάλληλοι ὅλοι λιώνουν καί τελειώνουν
σάν στήλες δύο δύο μέσ στά γραφεῖα.
(Ηλεκτρολόγοι θά ’ναι ἡ Πολιτεία
κι ὁ Θάνατος, πού τούς ἀνανεώνουν.)

Κάθονται στίς καρέκλες, μουτζουρώνουν
ἀθῶα λευκά χαρτιά, χωρίς αἰτία.
«Σύν τῇ παρούσῃ ἀλληλογραφία
ἔχομεν τήν τιμήν» διαβεβαιώνουν.
Καί μοναχά ἡ τιμή τούς ἀπομένει,
ὅταν ἀνηφορίζουνε τούς δρόμους,
τό βράδυ στίς ὀχτώ, σάν κουρντισμένοι.

Παίρνουν κάστανα, σκέπτονται τούς νόμους,
σκέπτονται τό συνάλλαγμα, τούς ὤμους
σηκώνοντας οἱ υπάλληλοι οἱ καημένοι.

Ο ΜΙΧΑΛΙΟΣ

Τὸ Μιχαλιὸ τὸν πήρανε στρατιώτη.
Καμαρωτά ξεκίνησε κι ὠραῖα
μέ τὸ Μαρή καί μέ τὸν Παναγιώτη.
Δέ μπόρεσε νά μάθει καν τὸ «ἐπ' ὤμου».
Ἦλο ἐμουρμούριζε: «Κύρ Δεκανέα,
ἄσε με νά γυρίσω στό χωριὸ μου».

Τὸν ἄλλο χρόνο, στό νοσοκομεῖο,
ἀμίλητος τὸν οὐρανὸ κοιτοῦσε.
Ἐκάρφωνε πέρα, σ' ἓνα σημεῖο,
τὸ βλέμμα του νοσταλγικὸ καί πράο,
σά νά ἔλεγε, σά νά παρακαλοῦσε:
«Ἀφήστε με στό σπίτι μου νά πάω».

Κι ὁ Μιχαλιὸς ἐπέθανε στρατιώτης.
Τὸν ξεπροβόδισαν κάτι φαντάροι,
μαζί τους ὁ Μαρήσ κι ὁ Παναγιώτης.
Ἀπάνω του σκεπάστηκεν ὁ λάκκος,
μά τοῦ ἄφησαν ἀπέξω τὸ ποδάρι:
Ἦταν λίγο μακρὺς ὁ φουκαράκος.

ΥΠΟΘΗΚΑΙ

Όταν οί άνθρωποι θέλουν νά πονείς,
μποροῦνε μέ χίλιους τρόπους.
Ρίξε τό ὄπλο καί σωριάσου πρηγής,
ὅταν ἀκούσεις ἀνθρώπους.

Όταν ἀκούσεις ποδοβολητά
λύκων, ὁ Θεός μαζί σου!
Ξαπλώσου χάμου μέ μάτια κλειστά
καί κράτησε τήν πνοή σου.

Κράτησε κάποιον τόπο μυστικό,
στόν πλατύ κόσμο μιά θέση.
Όταν οί άνθρωποι θέλουν τό κακό,
τοῦ δίνουν ὄψη ν' ἀρέσει.

Τοῦ δίνουν λόγια χρυσά, πού νικοῦν
μέ τήν πειθώ, μέ τό ψέμα,
ὅταν [οί] άνθρωποι διαφιλονικοῦν
τή σάρκα σου καί τό αἷμα.

Όταν ἔχεις μιά παιδική καρδιά
καί δέν ἔχεις ἕνα φίλο,
πήγαινε βάλε βέρα στά κλαδιά,
στή μπουτονιέρα σου φύλλο.

Άσε τά γύναια καί τό μαστροπό
Λαό σου, Ρῶμε Φιλύρα.
Σέ βάραθρο πέφτοντας ἀγριωπό,
κράτησε σκῆπτρο καί λύρα.

ΩΧΡΑ ΣΠΕΙΡΟΧΑΙΤΗ

Ήταν ώραία ως σύνολο τά ἐπιστημονικά
βιβλία, οί αίματόχρωμες εἰκόνες τους, ἡ φίλη
πού ἀμφίβολα κοιτάζοντας ἐγέλα μυστικά,
ώραίο κι ὅ,τι μᾶς ἔδιναν τά φευγαλέα της χεῖλη...

Τό μέτωπό μας ἔκρουσε τόσο ἀπαλά, μέ τόση
ἐπιμονή, πού ἀνοίξαμε γιά νά ’μπει σάν κυρία
ἡ Τρέλα στό κεφάλι μας, ἔπειτα νά κλειδώσει.
Τώρα ἡ ζωή μας γίνεται ξένη, παλιά ἱστορία.

Τό λογικό, τά αἰσθήματα μᾶς εἶναι πολυτέλεια,
βάρος, καί τά χαρίζουμε τοῦ κάθε συνετοῦ.
Κρατοῦμε τήν παρόρμηση, τά παιδικά μας γέλια,
τό ἔνστικτο ν’ ἀφηνόμεθα στό χέρι τοῦ Θεοῦ.

Μιά κωμωδία ἡ πλάση Του σάν εἶναι φρικαλέα,
Ἐκεῖνος, πού ἔχει πάντοτε τήν πρόθεση καλή,
εὐδόκησε στά μάτια μας νά κατεβάσει αὐλαία
—ὦ, κωμωδία!— τό θάμπωμα, τ’ ὄνειρο, τήν ἀχλύ.

...Κ’ ἦταν ώραία ως σύνολο ἡ ἀγορασμένη φίλη,
στό δεῖλι αὐτό τοῦ μακρινοῦ πέρα χειμῶνος, ὅταν,
γελώντας αἰνιγματικά, μᾶς ἔδινε τά χεῖλη
κ’ ἔβλεπε τό ἐνδεχόμενο, τήν ἄβυσσο πού ἐρχόταν.

Η ΠΕΔΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟΝ

(Πίναξ ἡμιτελής)

Ἔχει πιά δύσει ὁ ἥλιος τοῦ χειμῶνα,
καί γρήγορα, σά θέατρο, σκοτεινιάζει,
ἢ σά νά πέφτει πέπλο σέ μιά εἰκόνα.
Ἄλλο δέ βρίσκει ὁ ἄνεμος, ταραΐζει
μόνο τ' ἀγκάθια στήν πεδιάδα ὄλη,
μόνο κάποιο χαρτί σ' ὄλη τή φύση.
Μά τό χαριτωμένο περιβόλι
αἷμα καί δάκρυα τό 'χουνε ποτίσει.
Ἀδιάκοπα τά δέντρα ξεκινοῦνε,
κ' οἱ πέτρινοι σταυροί σκίζουν σά χέρια
τόν οὐρανό 'πού σύννεφα περνοῦνε,
τόν οὐρανό πού εἶναι χωρίς ἀστέρια.

(Ωραῖο, φριχτό καί ἀπέριττο τοπίον!
Ἐλαιογραφία μεγάλου διδασκάλου.
Ἀλλά τοῦ λείπει μιά σειρά ἐρειπίων
κ' ἡ ἐπίσημος ἀγχόνη τοῦ Παγκάλου.)

ΜΙΚΡΗ ΑΣΥΜΦΩΝΙΑ ΕΙΣ Α ΜΕΙΖΟΝ

Ἄ! κύριε, κύριε Μαλακάση,
ποιός θά βρεθεῖ νά μᾶς δικάσει,
μικρόν ἐμέ κ' ἐσᾶς μεγάλο,
ἴδια τόν ἕνα και τόν ἄλλο;
Τούς τρόπους, τό παράστημά σας,
τό θελκτικό μειδιάμά σας,
τό μονοπλε πού σᾶς βοηθάει
νά βλέπετε μόνο στό πλάι
καί μόνο αὐτούς νά χαιρετᾶτε
ὅσοι μοιάζουν ἀριστοκράται,
τήν περιποιημένη φάτσα,
τήν ὑπεροπτική γκριμάτσα
ἀπό τή μιὰ μεριά νά βάλει
τῆς ζηγαριᾶς, κι ἀπό τή ἄλλη
πλάστιγγα νά βροντήσω κάτου,
μισητό σκῆνωμα, θανάτου
ἄθυρμα, συντριμμένο βάζον,
ἐγώ, κύμβαλον ἀλαλάζον.
Ἄ! κύριε, κύριε Μαλακάση,
ποιός τελευταῖος θά γελάσει;

ΙΔΑΝΙΚΟΙ ΑΥΤΟΧΕΙΡΕΣ

Γυρίζουν τό κλειδί στην πόρτα, παίρνουν
τά παλιά, φυλαγμένα γράμματά τους,
διαβάζουν ήσυχα, κ' έπειτασέρνουν
για τελευταία φορά τά βήματά τους.

Ήταν ή ζωή τους, λένε, τραγωδία.
Θεέ μου, τό φριχτό γέλιο τών ανθρώπων,
τά δάκρυα, ό ιδρώς, ή νοσταλγία
τών ούρανών, ή ερημία τών τόπων.

Στέκονται στό παράθυρο, κοιτάνε
τά δέντρα, τά παιδιά, πέρα τή φύση,
τούς μαρμαράδες πού σφυροκοπάνε,
τόν ήλιο πού για πάντα θέλει δύσει.

Όλα τελείωσαν. Τό σημείωμα νά το,
σύντομο, άπλό, βαθύ, καθώς ταιριάζει,
αδιαφορία, συγχώρηση γεμάτο
για κείνον πού θά καίει και θά διαβάζει.

Βλέπουν τόν καθρέφτη, βλέπουν τήν ώρα,
ρωτοϋν αν είναι τρέλα τάχα ή λάθος,
«όλα τελείωσαν» ψιθυρίζουν «τώρα»,
πώς θ' αναβάλουν βέβαιοι κατά βάθος.

Poslední básně⁸⁶

- po vydání třetí básnické sbírky se Karyotakis ocitá ve stádiu krize projevu, chtěl svou tvorbu směřovat k próze, v období duben–červen 1928 napsal minimálně tři další básně, všechny byly zveřejněny až několik let po jeho smrti
- jedná se o básně *Αισιοδοξία, Όταν κατεβούμε τη σκάλα..., Πρέβεζα*

ΑΙΣΙΟΔΟΞΙΑ

Ἄς ὑποθέσουμε πώς δέν ἔχουμε φτάσει
 στό μαῦρο ἀδιέξοδο, στήν ἄβυσσο τοῦ νοῦ.
 Ἄς ὑποθέσουμε πώς ἦρθανε τά δάση
 μ' αὐτοκρατορικήν ἐξάρτυση πρωينوῦ
 θριάμβου, μέ πουλιά, μέ τό φῶς τ' οὐρανοῦ
 καί μέ τόν ἥλιον ὅπου θά τά διαπεράσει.

Ἄς ὑποθέσουμε πώς εἴμαστε ἐκεπέρα,
 σέ χώρες ἄγνωστες τῆς Δύσης, τοῦ Βορρά·
 ἐνώ πετοῦμε τό παλτό μας στόν ἀέρα,
 οἱ ξένοι βλέπουνε περίεργα, σοβαρά.
 Γιά νά μᾶς δεχτεῖ κάποια λαίδη τρυφερά,
 ἔδιωξε τούς ὑπηρετές της ὀλημέρα.

Ἄς ὑποθέσουμε πώς τοῦ καπέλου ὁ γύρος
 ἄξαφνα ἐφάρδυνε, μά ἐστένεψαν, κολλοῦν
 τά παντελόνια μας, καί, μέ τοῦ πτερνιστήρος
 τό πρόσταγμα, χιλιάδες ἄλογα κινοῦν.
 Πηγαίνουμε —σημαῖες στόν ἄνεμο χτυποῦν—
 ἦρωες σταυροφόροι, σωτήρες τοῦ Σωτήρος.

Ἄς ὑποθέσουμε πώς δέν ἔχουμε φτάσει
 ἀπό ἑκατό δρόμους τά ὄρια τῆς σιγῆς,
 κι ἄς τραγουδήσουμε, τό τραγούδι νά μοιάσει
 νικητήριο σάλπισμα, ξέσπασμα κραυγῆς—
 τούς πυρρούς δαίμονες, στά ἔγκατα τῆς γῆς,
 καί, ψηλά, τούς ἀνθρώπους νά διασκεδάσει.

86 Karyotakis, 1992, s. 369.

[ΟΤΑΝ ΚΑΤΕΒΟΥΜΕ ΤΗ ΣΚΑΛΑ...]

Όταν κατέβουμε τή σκάλα, τί θά ποῦμε
στούς ἴσκιους πού θά μᾶς ὑποδεχτοῦνε,
αὐστηροί γνώριμοι, ἀόριστοι φίλοι,
μ' ἓνα χαμόγελο στ' ἀνύπαρκτά τους χεῖλη;

Τουλάχιστον δωπέρα εἴμαστε μόνοι,
περνάει ἡ μέρα μας, ἡ ἄλλη ξημερώνει,
καί μέσ στά μάτια μας διατηροῦμε ἀκόμα
κάτι ποῦ δίνει στά πράγματα χρώμα.

Ἀλλά ἐκεῖ κάτου τί νά ποῦμε, ποῦ νά πᾶμε;
Ἀναγκαστικά ἓνας τόν ἄλλο θά κοιτᾶμε,
μέ κομμένα τά χέρια στούς ἀγκῶνες,
ἀσάλευτοι σάν πρόσωπα σέ εἰκόνας.

Ἄν ἔρθει κανείς τήν πλάκα μας νά χτυπήσει,
θά φαντάζεται πώς ἔχουμε ζήσει.
Ἄν πάρει ἓνα τριαντάφυλλο ἢ ἀφήσει χάμου,
τό τριαντάφυλλο θά ἔναι τῆς ἄμμου.

Κι ἂν ποτέ στά νύχια μας ἀνασηκωθοῦμε,
τίς βίλες τοῦ Posilipo θά ἰδοῦμε,
Κύριε, Κύριε, καί τό τερραῖν τοῦ Παραδείσου
ὅπου θά παίζουν cricket οἱ ὀπαδοί Σου.

ΠΡΕΒΕΖΑ

Θάνατος εἶναι οἱ κάργες πού χτυπιούνται
 στους μαύρους τοίχους καί στά κεραμίδια,
 θάνατος οἱ γυναῖκες πού ἀγαπιούνται
 καθώς νά καθαρίζουνε κρεμμύδια.

Θάνατος οἱ λεροί, ἀσήμαντοι δρόμοι
 μέ τά λαμπρά, μεγάλα ὀνόματά τους,
 ὁ ἐλαιώνας, γύρω ἢ θάλασσα, κι ἀκόμη
 ὁ ἥλιος, θάνατος μέσα στους θανάτους.

Θάνατος ὁ ἀστυνόμος πού διπλώνει,
 γιά νά ζυγίσει, μιά «ἐλλιπῆ» μερίδα,
 θάνατος τά ζουμπούλια στό μπαλκόνι
 κι ὁ δάσκαλος μέ την ἐφημερίδα.

Βάσις, Φρουρά, Ἐξηκονταρχία Πρεβέζης.
 Τήν Κυριακή θ' ἀκούσουμε τή μάντα.
 Ἐπῆρα ἓνα βιβλιάριο Τραπέζης,
 πρώτη κατάθεσις δραχμαί τριάντα.

Περπατώντας ἀργά στήν προκυμαία,
 «ὑπάρχω;» λές, κ' ὕστερα: «δέν ὑπάρχεις!»
 Φτάνει τό πλοῖο. Ὑψωμένη σημαία.
 Ἴσως ἔρχεται ὁ κύριος Νομάρχης.

Ἄν τουλάχιστον, μέσα στους ἀνθρώπους
 αὐτούς, ἓνας ἐπέθαινε ἀπό ἀηδία...
 Σιωπηλοί, θλιμμένοι, μέ σεμνοῦς τρόπους,
 θά διασκεδάσαμε ὅλοι στήν κηδεία.

Πρόζα

- v posledním období svého života se Karyotakis věnoval prozaickým útvarům, s nimiž měl již určité zkušenosti, roku 1920 uveřejnil rozsáhlou povídku nazvanou *Το καύκαλο*, ale tehdy byla situace odlišná – básník zrovna vydal svou první básnickou sbírku a byl stále ve fázi tvůrčího hledání
- v roce 1928 napsal 7 z celkového počtu 9 prozaických textů, všechna tato díla byla více či méně dokladem mnohovrstevné krize, v níž se Karyotakis nacházel
- charakteristické znaky: hrdinové těchto děl jsou osoby bez vymezujících charakteristických znaků, jsou prezentovány pouze jako hračky osudu, nevíme nic o motivech jejich konání, proud vyprávění je narušován pomocí užívání několika časových rovin, vyvolává dojem útržkovitosti
- vlivy na Karyotakisovu prozaickou tvorbu – Charles Baudelaire, prozaické dílo Romose Filyrase *Ο θεατρίνος της ζωής*, dílo Arthura Rimbauda *Une Saison en Enfer*, nabízí se též srovnání s Kafkou⁸⁷
- *Δεσποινίς Bovary* – tvoří třetí část celku nazvaného *Τρεις μεγάλες χαρές*
- narušování plynulého vyprávění pomocí použití několika časových rovin, absence dialogu, nepřetržitý proud vyprávění v rámci jednoho ustáleného úhlu pohledu probíhá ve třetí osobě, vyprávěč nepřispívá žádným osobním stanoviskem
- charakteristický prvek surrealismu – tzv. objektivní náhoda⁸⁸

ΔΕΣΠΟΙΝΙΣ BOVARY⁸⁹

Στή μέση τῆς γιορτῆς προχωροῦσε ἀργά. Καθώς ὅλοι βιάζονταν γύρω της, ἦταν σάν ἓνα μαῦρο στίγμα σέ πανί κινηματογράφου. Συντροφίες ἀπό νέους περνοῦσαν. Ἄλλοι τήν ἔβλεπαν κ' ἐξακολουθοῦσαν τό δρόμο τους, ἄλλοι τῆς ἐσφύριζαν ἓνα κομπλιμέντο, ἄλλοι τῆς ἔλεγαν διστακτικά μιά φράση περιμένοντας ἀπάντηση. Ὅπου ὁ συνωστισμός ἦταν μεγαλύτερος, ἢ τόλμη ἐλευθερώνονταν καί δέν ἀρκοῦσαν τά λόγια. Κάποιος ἐστάθηκε γελώντας μπροστά της, πρόσωπο μέ πρόσωπο, ὦρα πολλή. Ναῦτες ἐπέρασαν δίπλα, κι ὅλοι ἐπρόσεξαν νά τήν σπρώξουν. Κάτι σκοτεινοί τύποι τήν ἀκολουθοῦσαν βῆμα πρὸς βῆμα.

87 Παπαγεωργίου, Κ.: *Εισαγωγή. Ο Κ. Γ. Καρυωτάκης έξω από το «φθονερό καταφύγιο» της ποίησης*. In Καρυωτάκης, Κ. J.: *Πεζά και μεταφράσεις*. Ed. Παπαγεωργίου, Κ. Athina: Ekdosis Alexandria, 2008, s. 13–20.

88 Siaflekis, Z. I.: „Η «Δεσποινίς Bovary» και ο επερχόμενος μοντερνισμός“. In *Συγκριτισμός και Ιστορία της Λογοτεχνίας*. Athina: Epikerotita, 1988, s. 142–152.

89 Καρυωτάκης, Κ. J.: *Τα πεζά*. Ed. Savvidis, J. P. Athina: Nefeli, 1989, s. 33–35.

Ἐνιωθε τόν ἑαυτό της κέντρο ὅλου αὐτοῦ τοῦ πλανοδίου ἐρωτισμοῦ. Χωρίς νά τό καταλαβαίνει, ἐπηρεαζόταν ἀπό τήν ἄγρια θέληση τόσων ἀνδρῶν. Ἐκνευρισμένη ἀκόμη ἀπό τό θόρυβο, τή ζέστη καί τήν προσπάθεια νά προχωρεῖ, στάθηκε σ' ἕνα κύκλο ἀνθρώπων. Σέ λίγο κάποιος ἦρθε σιμά της. Δέν τόν ἔβλεπε, αἰσθάνοταν ὅμως νά σφίγγεται ὀλοένα πάνω της. Ἐπεφτε ἀπότομα, ὕστερα ἔμενε ἀκίνητος, ὕστερα πάλι πλησίαζε, ἀκριβῶς ὅπως ὁ λεπτοδείχτης, στά μεγάλα ρολόγια τοῦ δρόμου, προχωρεῖ μέ ἀραιά πηδήματα πρὸς τόν ὠροδείχτη. Τό σῶμα της τώρα, πού τό προστάτευε μόλις ἕνα λεπτό φόρεμα, ἦταν ὀλόκληρο πάνω στό δικό του. Μουδιασμένη, ἐκμηδενισμένη, ἔκλεισε τά μάτια, κ' ἔγειρε ἐλαφρά. Αὐτός τότε, ἀρπάζοντας μέ βία τό χέρι της, τῆς μίλησε. Ἐγύρισε καί τόν εἶδε. Ἀλήτης. Κόκκινο, ζαρωμένο πρόσωπο, μάτια ἀναμμένα, γένια πυρρά. Τά ροῦχα του, ξεβαμμένα, εἶχαν ἕνα κοκκινωπό χρῶμα. Ἐσκυψε τό κεφάλι της κοκκινίζοντας. Ἦταν λοιπόν ὁ Ἔρω;

Ἐσουνέχισε τό δρόμο της χωρίς ν' ἀπαντήσει. Τήν ἔσπρωχνε μέσα στό πλήθος. Ὅταν ἀπομακρύθηκαν στάθηκε καί τοῦ εἶπε νά τήν ὀδηγήσει ὅπου ἤθελε. Αὐτή θά τόν ἀκολουθοῦσε σέ μικρή ἀπόσταση. Ἐκοίταξε δύσπιστος, ἀλλά ἐπροχώρησε. Ἐφτασαν σέ δρόμους ἐρημικούς. Ἐβγήκαν ἔξω ἀπό τήν πόλη. Τώρα περπατοῦσαν δίπλα σ' ἕνα φράχτη. Ἦταν πανσέληνος. Ἡ εὐωδιά τῶν κήπων ἐγέμιζε τά στήθη της. Μέσα στή σιωπή ἀκούονταν οἱ γρύλοι καί τά γρήγορα βήματα τῶν δύο ἀνθρώπων. Ἐγύριζε καί τήν ἔβλεπε συχνά. Τό πρόσωπό του φωτιζόταν ἀπό τό φεγγάρι, παίρνοντας μιά ξένη ἔκφραση. Καί ἡ σιλουέτα του, μέ τά παλιά, σχισμένα ροῦχα, καθὼς ἐπήγαινε κουτσαίνοντας λίγο, εἶχε κάποιον ἀλλιώτικο, βιβλικό χαρακτήρα. Ἐφταναν σ' ἕνα δάσος. «Εἰδῶ» εἶπε ὁ ἄντρας βραχνά.

Ἀπό τά μάτια της ἐπέρασαν τήν ἴδια στιγμή εἰκόνες παιδικῶν ἀναμνήσεων. Οἱ χαλκομανίες μέ τά ξανθά ἀγγελούδια πού κρατοῦσαν γιρλάντες ἀπό τριαντάφυλλα καί χαμογελοῦσαν, φυλακισμένα στά φύλλα ἑνός βιβλίου. Οἱ βασιλίσσες καί οἱ ἱππότες τῶν παραμυθιῶν. Τό μῶβ φορεματάκι τῆς πρώτης κούκλας. Ὁ θάνατος τοῦ ἀδελφοῦ της... Ὑστερα ὅταν μεγάλωσε, τά χρόνια πού ἔζησε μονάχη μέ τή μητέρα της. Ἐχανε κανεῖς τόν ἀριθμό τους μέσα σ' ἕνα σκοτεινό δωμάτιο. Καί οἱ ἐνοικιαστές. Ἐχανε κανεῖς τή σειρά τους...

Ὁ ἄλλος ἦταν εὐτυχής. Σάν πράγμα ἀφέθηκε στά χέρια του. Τήν ἔσχισε σά χαρτί καί τήν πέταξε χάμου μέ θυμό ἀσυγκράτητο, μέ τήν πρωτόγονη ὀρμή τῆς διψασμένης του νιότης. Στίς ἀκούσιες καί ἄτονες ἀρνήσεις της, στίς σβησμένες λέξεις πού ἐπρόφερε ὄχι ἡ ἴδια ἀλλά τό φύλο της, στήν ἔνστικτο ὑποχώρηση τῆς σάρκας της, αὐτός εἶχε ν' ἀντιτάξει βλαστήμιες καί βρισιές, πού ἐσκέπαζαν, ἐξιλέωναν μέ χυδαιότητα ὅλες τίς ἄσμενες κινήσεις του. Σκληρό, παγωμένο τό στόμα του, μέ μιά ἀποπνικτική ἀνάσα, ἀληθινή πληγή, ἐσφράγιζε αἱματηρά τούς ὤμους, τά χεῖλη, τό ἀγνό μέτωπο. Εἶχε τήν ἐντύπωση ὅτι κάπου ἄλλοῦ συνέβαινε αὐτή ἡ φριχτή ἱστορία, κ' ἔκλεισε τά μάτια της.

Ἐπέρασαν ὥρες. Ἡ αὐγή ἔσκυβε στό ἴνδαλμά της. Τό πελιδνό σῶμα τῆς γυναίκα ἐλαμπε σάν ἄστρο διαρκῶς περσότερο. Μέσα στά δάκρυά της ἐκοίταξε γύρω ἐκπληκτη. Ἐζήτησε νά ντυθεῖ. Δέν ἤθελε νά τήν ἀφήσει. Τῆς μιλοῦσε τώρα μέ τρυφερότητα. Ὑστερα ἄρχισε νά τραγουδάει. Τῆς εἶπε κάτι σάν ἄστεϊο. Τέλος σηκώθηκε καί, χωρίς λόγο, ἐπήδηξε τρεῖς φορές ὅσο μπορούσε πιό ψηλά, ξεφωνίζοντας ἀσυνάρτητες λέξεις. Σέ λίγη ὥρα τήν ἀγκάλιασε πάλι. Ἦταν εὐτυχής.

Η αποχαιρετιστήρια επιστολή του Καρυωτάκη⁹⁰

Είναι καιρός νά φανερώσω τήν τραγωδία μου. Τό μεγαλύτερό μου ἐλάττωμα στάθηκε ἡ ἀχαλίνωτη περιέργειά μου, ἡ νοσηρή φαντασία καί ἡ προσπάθειά μου νά πληροφορηθῶ γιά ὅλες τίς συγκινήσεις, χωρίς, τίς περισσότερες, νά μπορῶ νά τίς αισθανθῶ. Τή χυδαία ὁμως πράξη πού μοῦ ἀποδίδεται τή μισῶ. Ἐζήτησα μόνο τήν ἰδεατή ἀτμόσφαιρά της, τήν ἔσχατη πικρία. Οὔτε εἶμαι ὁ κατάλληλος ἄνθρωπος γιά τό ἐπάγγελμα ἐκεῖνο. Ὁλόκληρο τό παρελθόν μου πείθει γι' αὐτό. Κάθε πραγματικότης μοῦ ἦταν ἀποκρουστική.

Εἶχα τόν ἱλιγγο τοῦ κινδύνου. Καί τόν κίνδυνο πού ἦρθε τόν δέχομαι μέ πρόθυμη καρδιά. Πληρώνω γιά ὅσους, καθώς ἐγώ δέν ἔβλεπαν κανένα ἰδανικό στή ζωή τους, ἔμειναν πάντα ἔρμια τῶν δισταγμῶν τους, κ' ἐθεώρησαν τήν ὑπαρξή τους παιχνίδι χωρίς οὐσία. Τούς βλέπω νά ἔρχονται ὀλοένα περισσότεροι, μαζί μέ τούς αἰῶνες. Σ' αὐτούς ἀπευθύνομαι.

Ἀφού ἐδοκίμασα ὅλες τίς χαρές!!, εἶμαι ἔτοιμος τώρα γιά ἕνα ἀτιμωτικό θάνατο. Λυποῦμαι τούς δυστυχημένους γονεῖς μου, λυποῦμαι τ' ἀδέλφια μου. Ἀλλά φεύγω μέ τό μέτωπο ψηλά. Ἦμουν ἄρρωστος.

Σᾶς παρακαλῶ νά τηλεγραφήσετε, γιά νά προδιαθέσῃ τήν οἰκογένειά μου, στό θεῖο μου Δημοσθένη Καρυωτάκη, ὁδός Μονῆς Προδρόμου, πάροδος Ἀριστοτέλους, Ἀθήνας.
Κ. Γ. Κ.

Καί γιά ν' ἀλλάξουμε τόνο. Συμβουλευῶ ὅσους ξέρουν κολύμπι νά μὴν ἐπιχειρήσουνε ποτέ νά αὐτοκτονήσουν διά θαλάσσης. Ὅλη τή νύχτα ἀπόψε, ἐπί 10 ὥρες, ἐδερνόμουν μέ τά κύματα. Ἦπια ἄφθονο νερό, ἀλλά κάθε τόσο, χωρίς νά καταλάβω πῶς, τό στόμα μου ἀνέβαινε στήν ἐπιφάνεια. Ὡρισμένως, κάποτε, ὅταν μοῦ δοθῇ εὐκαιρία, θα γράψω τίς ἐντυπώσεις ἑνός πνιγμένου.

Κ. Γ. Κ.

90 Savvidis, J. P.: *Στα χνάρια του Καρυωτάκη*. Athina: Nefeli, 1989, s. 105–106.